

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul al Institutului European din România” (www.ier.ro). Permisuniunea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support European Institute of Romania (www.ier.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

James, Wells și Lee împotriva Regatului Unit – 25119/09, 57715/09 și 57877/09 **Hotărârea din 18.09.2012**

Art. 5 § 1: Lipsire de libertate

Neîndeplinirea obligației de a propune persoanelor lipsite de libertate cursurile de readaptare care erau necesare pentru repunerea lor în libertate: *încălcare*

În fapt – Art. 225 din legea din 2003 cu privire la justiția penală, a creat în Regatul Unit pedepse cu închisoarea pe durată nedeterminată pentru protejarea publicului (pedepse IPP). În temeiul acestui articol, judecătorul stabilea o pedeapsă minimă numită „tariff”, la finalul căreia, persoana lipsită de libertate, ca toate persoanele lipsite de libertate și condamnate la pedepse cu închisoarea pe viață, nu putea fi pusă în libertate decât prin decizia comisiei de eliberare condiționată. Cei trei reclamanți, care fuseseră condamnați la pedepse IPP, se plâng în fața Curții că nu au avut posibilitatea, în timpul detenției, de a urma cursurile pe care comisia de eliberare condiționată le considera necesare pentru readaptarea lor, căci fuseseră trimiși în închisori locale mici și nu putuseră, în lipsa unor resurse suficiente, să fie transferați în instituții care propuneau cursurile pe care trebuiau să le urmeze: în consecință, comisia de eliberare condiționată considerase la finalul pedepselor lor minime respective că nu puteau fi puși în libertate fără riscuri.

În drept – Art. 5 § 1: Pentru a aprecia legalitatea menținerii în arest a reclamanților la finalul pedepselor lor minime, Curtea dorește să stabilească dacă exista o legătură de cauzalitate între această menținere în arest și pedeapsa pronunțată de judecător, dacă această detenție era conform dreptului intern și dacă era lipsită de caracter arbitrar. În ceea ce privește cauzalitatea, Curtea apreciază în mod clar că reclamanții au fost condamnați la pedepse IPP, pentru că au fost considerați periculoși pentru public, chiar dacă această apreciere decurgea dintr-o prezumție legală. Există deci o legătură de cauzalitate suficientă între condamnările și lipsirile de libertate în cauză. Curtea consideră că lipsirea de libertate a reclamanților, la finalul pedepsei lor minime era întemeiată pe „condamnarea” lor, în sensul art. 5 § 1 pct. a) din Convenție și că dreptul intern a fost respectat.

Pentru a aprecia caracterul arbitrar sau nearbitrar al măsurii, Curtea se bazează pe un anumit număr de principii. În primul rând, detenția este „arbitrară”, dacă, deși respectă textele naționale, există din partea autorităților o anumită rea-credință sau înșelăciune. În al doilea rând, ordonanța de arestare și executarea sa trebuie să răspundă într-adevăr scopurilor vizate la paragraful corespunzător din art. 5 § 1. În al treilea rând, trebuie să existe un raport între motivul lipsirii de libertate invocat și locul și condițiile de detenție. În al patrulea rând, acest raport trebuie să fie proporționat.

Examinând apoi detenția în cauză, în ansamblul său, cu privire la aceste considerente, Curtea reține că judecătorii nu puteau alege pedeapsa care se aplică în cauză: Atunci când sistemul de pedepse IPP a fost introdus, aceste pedepse erau obligatorii din momentul în care exista un risc pentru viitor. Curtea reține faptul că latitudinea judecătorilor cu privire la restrângerea

pedepsei care trebuie aplicată, nu conferă un caracter arbitrar oricărei pedepse cu închisoarea pe care ar putea să o pronunțe, ci este vorba totuși despre un factor de luat în considerare și că într-un astfel de caz, este adesea mai important să se verifice existența unei adevărate corelații între scopul detenției și detenția în sine. În speță, este clar că obiectivul principal al pedepselor IPP era protejarea publicului. De altfel, din dezbaterile asupra elaborării legii în cauză, dar și din politica anunțată de ministru la acea vreme și din unele hotărâri pronunțate în materie de instanțele naționale, reiese că detenția împreună cu o pedeapsă IPP avea și scopul de a-i reabilita pe delicvenți. În plus, trebuie presupus că statele au intenția de a-și respecta obligațiile internaționale, atunci când adoptă legi noi; or, în speță, statul pârât avea în mod clar obligația de a viza prin detenție, readaptarea socială, ținându-se seama de angajamentele sale internaționale.

În fine, Curtea reține că în speță, procesul de reabilitare a înregistrat lipsuri: multă vreme, reclamantii, neputând avea acces la cursurile pe care li s-a cerut să le urmeze, nu au avut posibilitatea de a se dovedi ca fiind mai puțin periculoși pentru public, înaintea comisiei de eliberare condiționată, condiție totuși necesară pentru reducerea duratei de detenție ulterioare pedepsei minime. Evaluând prejudiciul pe care l-au suferit din această cauză, Curtea recunoaște că, în mod general, este intrinsec periculos să dispui repunerea în libertate a unor deținuți care reprezintă mereu un risc semnificativ pentru societate, dar reține că, în speță, reclamantii nu păreau să prezinte un astfel de pericol: Hotărârea care îi califica drept indivizi periculoși se baza în mare parte pe o prezumție legală și consideră că este departe de a fi evident că judecătorii care i-au condamnat la o pedeapsă IPP ar fi făcut acest lucru, dacă ar fi avut marja de manevră, pe care le-o dă astăzi noul text modificat.

Ținând seama de aceste considerente, Curtea constată că, dacă detenția pe durată nedeterminată pentru protecția publicului este admisibilă în anumite circumstanțe, atunci când un guvern înțelege să se întemeieze exclusiv pe riscul pe care îl reprezintă astfel de delicvenți pentru societate, pentru a justifica menținerea lor în arest, trebuie să țină seama de necesitatea de a acționa în vederea readaptării lor. În cazul reclamanților, acest lucru înseamnă că trebuia să li se ofere o posibilitate rezonabilă de a urma cursurile destinate să îi ajute să își corecteze comportamentul delicvent și să devină mai puțin periculoși. În aceste condiții, orice restricție sau amânare cauzate de considerente materiale trebuie să fie rezonabile cu privire la toate circumstanțele cauzei și trebuie păstrat un echilibru just între nevoia de a asigura în timp util condiții de detenție adecvate și buna gestionare a fondurilor publice, iar astfel, să acorde o importanță specifică dreptului persoanelor deținute la libertate, ținând seama de faptul că o întârziere importantă în cazul accesului la tratamentul prevăzut este susceptibilă de a avea drept consecință o prelungire a detenției. Prin urmare, de la sfârșitul pedepsei minime a reclamanților, până la luarea de măsuri de avansare în sistemul penitenciar, pentru a le permite să urmeze cursurile de readaptare potrivite, reținerea lor a fost arbitrară și prin urmare, nelegală în sensul art. 5 § 1.

Concluzie: încălcare (unanimitate).